

Prea mulți sau insuficienți arhitecți în România?

dr. arh Șerban Țigănaș

dr. arh Șerban Țigănaș

Se vorbește în mai multe sectoare ale economiei de un deficit al forței de muncă necesară pentru funcționarea și dezvoltarea domeniului respectiv. Absența resurselor umane având calificările cerute pentru diferite activități poate duce la dezechilibre nefaste, creșteri substanțiale de prețuri, întâzieri și influențe ale domeniilor conexe, precum și asupra calității produselor și serviciilor respective. În construcții acest deficit major a fost sesizat și anunțat.

Care este situația în domeniul arhitecturii?

Ne punem această întrebare pentru că opiniile auzite sunt diferite și chiar opuse, bineînțeles în funcție de anumiți factori pe care dorim să îi evidențiem.

Nu există un număr ideal de arhitecți raportat la numărul de locuitori sau la numărul de proiecte generate într-o piață. În Europa, unde există studii periodice ale sectorului

arhitecturii, se pot observa țări cu arhitecți mulți care sunt activi și câștigă bine, țări cu arhitecți mulți care nu găsesc ușor de lucru, dar și state în care sunt relativ puțini arhitecți față de populație, context care nu le dă neapărat o situație bună... România este sub media europeană în ceea ce privește numărul arhitecților la mia de locuitori, referindu-ne la media națională. Dacă ne uităm în județe, de fapt în filialele Ordinului Arhitecților, vom găsi regiuni cu un procent de arhitecți de două, trei sau chiar patru ori mai mare decât în altele. Numărul total de absolvenți din fiecare an s-a stabilizat de câțiva vreme, dar el provine din strategiile universităților și dimensionarea corpului profesoral, care a crescut vizibil în ultimii zece ani, în general. Facultățile de arhitectură sunt interesate de numărul de studenți – clienți care se înmatriculează și deloc de orice alți indicatori care țin de necesarul de forță de muncă, de absorbția în piață sau dificultatea tinerilor de a se angaja sau de a își face propriul birou, la momentul oportun. Pe de altă parte, tinerii sunt interesați de studiul arhitecturii fără a avea informații pertinente despre problemele profesiei în piață. Dar mai important decât să cunoască dificultățile din lumea reală ar fi ca tinerii să înțeleagă despre ei înșiși dacă se potrivesc profesiei de arhitect, sau dacă aceasta li se potrivește lor...

Observând aceste fenomene, în urmă cu mai mulți ani, respectiv în 2014, OAR a inițiat un studiu complex asupra problematicilor legate de absolvenții de arhitectură. În cadrul acestuia, pe lângă multe probleme pe care le puteți citi în studiu, disponibil pe site-ul organizației, au fost întrebați despre numărul de arhitecți atât absolvenții, cât și angajatorii acestora. Răspunsurile nu au fost similare.

57% din numărul absolvenților au fost de părere că sunt prea mulți arhitecți, în vreme ce doar 36% din numărul angajatorilor au fost de aceeași părere. 6% dintre absolvenți au fost de părere că sunt prea puțini arhitecți în România, iar 15% dintre arhitecții angajatori au considerat că sunt prea puțini. 19% dintre tineri și-au exprimat părerea că numărul este adecvat, în vreme ce 27% dintre angajatori au fost de aceeași părere.

■ **Efectele negative în piață apar atât când arhitecții sunt puțini și nu acoperă cererea, cât și atunci când sunt mulți și încearcă să facă față concurenței scăzând prețurile și, implicit, calitatea.**

Dar iată și explicațiile sintetice pe care le-a furnizat studiul, în acel moment în care asistam la revenirea de după criza economică ce a afectat serios sectorul din care facem parte:

”Una dintre întrebările care trebuie puse este cea referitoare la numărul arhitecților din România. Sunt prea mulți, prea puțini sau suficienți arhitecți în România pentru a avea un echilibru al pieței care să stimuleze calitatea și să aibă consecințe benefice în acoperirea arhitecturii cu contribuțiile arhitecților? Mai trebuie să ne întrebăm dacă felul în care arhitecții români acoperă provocările profesionale din toate regiunile și localitățile este satisfăcător și care e evoluția din acest punct de vedere? Studiul ne arată că în acest moment părerile referitoare la numărul arhitecților sunt echilibrat împărțite, anume că aceștia ar fi prea mulți sau că sunt prea puțini. Dacă luăm în considerare rata de creștere a numărului total de arhitecți din România numai după înregistrările la Ordin, care nu îi cuprind pe cei care nu găsesc de lucru, pe majoritatea celor care emigrează și pe cei care optează să lucreze în alte domenii, trebuie să constatăm că profesia crește numeric constant. Această creștere nu reflectă deloc situația din piață și este rezultanta opțiunii tinerilor pentru arhitectură, care fie nu cunosc, fie consideră situația trecătoare și a cifrelor de școlarizare și filtrelor de promovabilitate date de universități. Putem considera că avem de a face cu un paradox în România și anume că, deși raportat la numărul populației arhitecții sunt puțini în țara noastră față de media europeană, aceștia nu au loc confortabil în piață. Explicațiile țin de dimensiunea foarte mică a investițiilor în construcții din România, considerate atât ca procent din PIB și din totalul investițiilor, cât și raportate per capita. Mai există și un pronunțat fenomen de piață nonfiscală, analizat în cadrul studiului pieței generat tot de OAR.”

Cine poate avea impresia că sunt prea mulți

■ **Deși raportat la numărul populației, arhitecții sunt puțini în țara noastră față de media europeană, totuși aceștia nu au loc confortabil în piață. Explicațiile țin de dimensiunea foarte mică a investițiilor în construcții din România, considerate atât ca procent din PIB și din totalul investițiilor, cât și raportate per capita. Mai există și un pronunțat fenomen de piață nonfiscală.**

arhitecți? Cei care caută să se angajeze fără succes sau cei care nu reușesc să contracteze lucrări suficiente și pun asta pe seama concurenței.

Cine poate considera că sunt puțini arhitecți? Cei care nu reușesc să angajeze arhitecți, sau cei care ar avea nevoie de ei și nu îi găsesc cu ușurință, mai ales pe unii care să le satisfacă cerințele.

Cine crede că numărul arhitecților este adecvat echilibrului pieței? Cineva care nu caută de lucru, sau care activează într-o nișă stabilă a pieței, fără salturi și are acoperită forța de muncă necesară.

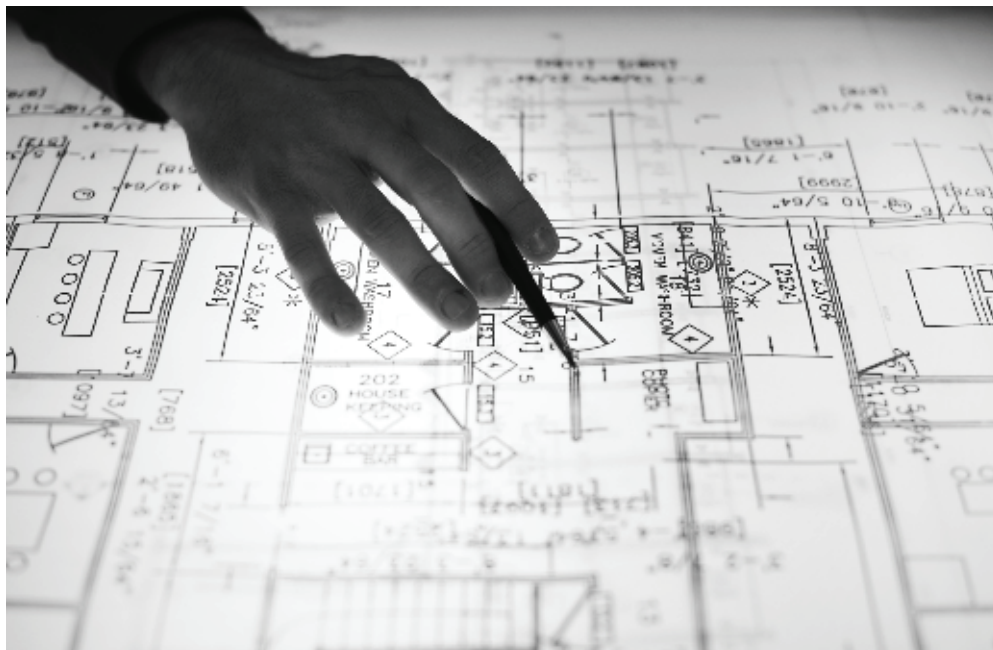
Ce se întâmplă de fapt?

Arhitecții se concentrează în centrele universitare unde au absolvit, care sunt și actualii poli de creștere economică ai țării. Studiul menționat a remarcat 69% din absolvenți ca rămânând în orașele în care au studiat, dintre care 35% au deja un loc de muncă înainte de a absolvi.

Economia este neomogenă și tinerii arhitecți observă diversitatea și atractivitatea crescută a proiectelor în puținele zone care se dezvoltă în România, deși competiția este mai mare acolo. Comunitățile mai numeroase de arhitecți găsesc modalități mai bune de a colabora, de a se asocia sau a lucra în colectiv. Recursul la arhitect este mai degrabă unul redus, limitat la misiunile impuse prin lege, adică la obținerea de avize și autorizații și foarte rar la dezvoltarea, coordonarea și urmărirea responsabilă a proiectelor până la finalizarea lucrărilor de construire.

Alt factor care contribuie la această situație în care cererea nu se întâlnește cu oferta este modul în care arhitecții se organizează și care conduce la capacitatea de a aborda doar anumite categorii de lucrări. Mă refer aici la dimensiunea în general mică a firmelor de arhitectură, care nu pot acoperi proiecte mai mari cu resurse și nu își dezvoltă astfel portofolii specializate pentru lucrări mai ample, clienți exigenți și organizați, care contractează misiuni complete și plătesc mai bine. Marketingul slab sau inexistent al arhitecților este și el o cauză a acestei neîntâlniri.

La toate acestea se adaugă practicile din piață

de a nu plăti serviciile în funcție de stadiile proiectului, ceea ce nu este rezonabil. Tot mai mulți arhitecți refuză proiectele care nu sunt plătite la timp și bine fac. Incidența situațiilor de muncă făcută, obiective atinse, dar plătite incomplet este foarte mare în piața de care vorbim. Se pare că e un comportament destul de obișnuit în general. Din păcate, unul dintre cei rău plătiți este și statul prin instituțiile sale, ceea ce face ca nu puține proceduri de achiziții să se finalizeze fără ofertanți. Dacă plătești puțin, măcar oferă avansuri și plătește la timp, altfel cei de care ai nevoie se vor orienta spre alte nișe ale pieței, pentru că ele există.

Caracteristicile pieței din România conduc din păcate la o calitate în general mediocră a serviciilor, care este cauzată și de obișnuința generalizată, mai ales pentru piața privată mică, de a nu presta misiuni complete. Dacă arhitecții ar face tot ceea ce au cu adevărat nevoie clienții lor și pentru care sunt calificați în mod normal să lucreze, piața din România ar putea să fie aproape dublă. Dacă administrațiile ar fi eficiente și birocrația din avizare și autorizare ar funcționa bine, mai ales cea din aprobarea planurilor urbanistice, efectele în piață ar fi și ele benefice, iar dacă ne referim la control și disciplină, la lucrările realizate fără autorizație, deși legea o impune, am mai putea adăuga niște procente importante acestei piețe.

Avem nevoie în România de mult mai mulți arhitecți buni, care reușesc să își convingă

clienții prin ceea ce fac de importanța acestei profesii pentru a obține calitate, eficiență, economii și satisfacții depline din partea celor care utilizează spațiile realizate. Dacă practica generală ar fi mai bună, s-ar putea crea o masă critică, un standard al pieței, o aspirație mai înaltă a clienților și utilizatorilor. Încă nu suntem acolo și distanța de parcurs pare uneori că se micșorează câte puțin, iar altele, din contră.

Opinia publică caută vinovații pentru un mediu construit haotic, construcții care sfidează bunul gust și mai ales contextul în care sunt amplasate. Nu îi poate găsi, pentru că această stare nu este cauzată doar de arhitecți superficiali, de constructori incompetenți, de administrații tolerante sau, mai rău, și de clienți fără discernământ. Este o stare a mediului construit la care contribuie cu toții și mai grav, care s-a instaurat în câteva decenii, fiind foarte dificil să transformi ferm și vizibil. Pentru această transformare e nevoie de mai mulți arhitecți, sau de mai puțini, dar bineînțeles mai bine pregătiți, mai competenți, mai bine plătiți, în consecință?

Răspunsul nu e ușor și nici evident, efectele negative în piață apărând atât când arhitecții sunt puțini și nu acoperă cererea, dar și atunci când sunt mulți și încearcă să facă față concurenței scăzând prețurile și implicând calitatea. În concluzie vă propun să reținem că a vorbi numai despre numere nu este suficient. ■

■ **Caracteristicile pieței din România conduc, din păcate, la o calitate în general mediocră a serviciilor, care este cauzată și de obișnuința generalizată, mai ales pentru piața privată mică, de a nu presta misiuni complete. Dacă arhitecții ar face tot ceea ce au cu adevărat nevoie clienții lor și pentru care sunt calificați în mod normal să lucreze, piața din România ar putea să fie aproape dublă.**